

Sygn. akt

III AUa 227/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **5 czerwca 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Irena Mazurek
	Sędziowie:	SSA Alicja Podczaska SSA Roman Skrzypek (spr.)
	Protokolant	st.sekr.sądowy Małgorzata Leniar

po rozpoznaniu w dniu **5 czerwca 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **A. J.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **8 stycznia 2013 r.** sygn. akt **IV U 1740/12**

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz wnioskodawcy A. J. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.**

Sygn. akt III AUa 227/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 5 czerwca 2013r.

Decyzją z dnia 10 września 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. zobowiązał wnioskodawcę A. J. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 grudnia 2008r. do 30 kwietnia 2012r. w kwocie 46.367,91zł.

W podstawie prawnej decyzji powołany został art.138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz art. 84 ust. 1, ust. 9 i ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.).

W uzasadnieniu faktycznym wskazano, że w związku z wyrokiem Sądu Apelacyjnego z 12 kwietnia 2012r. oddalono apelację A. J. i odmówiono prawa do emerytury.

Wnioskodawca A. J. odwołał się od decyzji ZUS do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie.

W odwołaniu wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji, poprzez ustalenie, iż nie jest zobowiązany do zwrotu przypisanej należności i podkreślił, że jeżeli organ rentowy wykonując prawomocny wyrok sądu przyznał i wypłacał mu emeryturę, to nie ma podstaw do przyjęcia, że wypłacone świadczenie było nienależnie pobranym w myśl art. 138 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o oddalenia żądania wnioskodawcy z braku dostatecznych podstaw faktycznych i prawnych. Podniósł, że wypłata emerytury odwołującemu realizowana była ze względu na konieczność wykonania prawomocnego wyroku, aby nie narazić się na odsetki i ewentualne koszty postępowania egzekucyjnego. Przy czym strona była w pełni świadoma, że w sytuacji negatywnego rozstrzygnięcia przez sąd w dalszej konsekwencji będzie zobowiązana do zwrotu świadczenia. Pobrane przez wnioskodawcę świadczenie było nieuprawnione, dlatego też organ rentowy podkreślił, że stanowi ono świadczenie nienależne i podlega zwrotowi.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie, po rozpoznaniu odwołania wnioskodawcy A. J., wyrokiem z dnia 8 stycznia 2013r. (sygn. akt IV U 1740/12) zmienił zaskarżoną decyzję ZUS Oddziału w R. i stwierdził, że wnioskodawca nie ma obowiązku zwrotu kwoty 46.367,91 zł jako nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 grudnia 2008r. do 30 kwietnia 2012r. oraz zasądził od pozwanego organu rentowego na rzecz wnioskodawcy A. J. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, że wyrokiem z dnia 17 stycznia 2009r. , sygn. akt IV U 1349/09 Sąd Okręgowy w Rzeszowie oddalił odwołanie A. J. domagającego się ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku. W wyniku odwołania wnioskodawcy Sąd Apelacyjny w Rzeszowie orzeczeniem z dnia 17 listopada 2010r., sygn. akt III AUa 1128/09 zmienił zaskarżony wyrok Sądu I instancji oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od 1 grudnia 2008r. Z kolei Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 26 stycznia 2012r., sygn. akt III UK 44/11 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy tut. Sąd w dniu 12 kwietnia 2012r., sygn. akt III AUa 235/12 oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie, podtrzymując związane z nim ustalenie braku spełnienia przesłanek warunkujących nabycie przez wnioskodawcę prawa do emerytury.

W konsekwencji powyższego ZUS Oddział w R. wstrzymał wypłatę emerytury od 1 maja 2012r. , a następnie wydał zaskarżoną decyzję.

W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy w Rzeszowie uznał, że świadczenie wypłacane przez kilka lat miało swoją podstawę prawną jaką było prawomocne orzeczenie sądu. Nie było to wówczas świadczenie wypłacone,

mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty –świadczenie nienależne, nieprzysługujące, na skutek okoliczności leżących dodatkowo jeszcze po stronie ubezpieczonego .

Następnie Sąd I instancji powtórzył za Sądem Najwyższym, że żądanie zwrotu nienależnego świadczenia uzasadnione jest tylko wobec osoby, która otrzymała świadczenie bez podstawy prawnej i tylko wówczas, gdy miała świadomość, że wypłacane świadczenie jej się nie należy (por. wyrok SN z dnia 6 marca 2012r., sygn. I UK 331/11).

W oparciu o powyższe Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione i wskazał, że nie można przyjąć, aby świadczenie zostało przez A. J. pobrane nienależnie.

W podstawie prawnej rozstrzygnięcia powołano przepisy art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z nr 137, poz. 887 ze zmianami), art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS oraz art. 477¹⁴§ 2 kpc.

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o art. 98 k.p.c. oraz § 12 ust. 2 rozporządzenia Min. Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R..

Zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zm.), wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu odwołania pozwany Zakład naprowadzał, że wnioskodawca przez cały czas trwania sporu z ZUS o prawo do emerytury znał niekorzystne w swojej sprawie stanowisko organu rentowego i wiedział o kolejnych etapach postępowania sądowego. Wiedział również , że stanowisko w sprawie jego uprawnień do emerytury nie jest przesądzone i musi się liczyć z możliwością negatywnego dla siebie rozstrzygnięcia. Miał zatem świadomość istniejącego stanu niepewności co do własnej emerytury. Niezależnie od powyższego ZUS naprowadzał, że emerytury wypłacane są z funduszu ubezpieczeń społecznych tworzonego ze składek osób ubezpieczonych. Jeżeli świadczenie danej osobie nie przysługiwało, ciężar finansowania nienależnie pobranych świadczeń będzie w sposób nieuzasadniony obciążać inne osoby, podczas gdy osoba, która to świadczenie pobrała korzysta w tym porządku w sposób nieuzasadniony.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego Zakładu jest nieuzasadniona i jako taka podlega oddaleniu.

Wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 8 stycznia 2013r. jest bowiem – w ocenie tut. Sądu – orzeczeniem prawidłowym i zgodnym z prawem.

Tut. Sąd podzielił ocenę prawną sprawy Sądu I instancji.

Istotą sporu w przedmiotowej sprawie było ustalenie, czy świadczenie pobrane przez wnioskodawcę w kwocie i w okresie wskazanym w zaskarżonej decyzji jest świadczeniem nienależnym, o jakim mowa w art. 138 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zmianami) i czy podlega zwrotowi w trybie powołanych przepisów.

Zgodnie z wyżej wskazanym uregulowaniem osoba, która pobrała nienależne świadczenie, jest zobowiązana do zwrotu tego świadczenia. Za nienależnie pobrane świadczenia uważa się między innymi świadczenia wypłacone, mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczenia w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do jego

pobierania. O uznaniu świadczenia za nienależne decyduje zatem przede wszystkim prawidłowość pouczenia o braku uprawnień do jego pobierania. Jak już wyżej wskazano warunkiem niezbędnym do dochodzenia zwrotu świadczenia jako nienależnego jest brak zawinienia po stronie organu rentowego. Odnosi się to nie tylko do zaniechania stosownego pouczenia o skutkach nie wywiązania się przez osoby uprawnione do świadczeń z obowiązku informowania Zakładu o okolicznościach mających wpływ na wysokość, wstrzymanie wypłaty świadczeń, ale również do innych czynności podejmowanych przez organ rentowy, a mających wpływ na uprawnienie do świadczeń oraz ich wypłatę.

Bezspornym w sprawie jest, iż A. J. pobierał emeryturę od 1 grudnia 2008r. do 30 kwietnia 2012r. Świadczenie miało swoją podstawę prawną, jaką było prawomocne orzeczenie sądu. Wnioskodawca był zatem uprawniony do emerytury. Zaskarżona w niniejszym postępowaniu decyzja wskazuje kwotę nienależnie pobranego świadczenia, która pozostała do zwrotu.

Zdaniem tut. Sądu słuszny jest pogląd Sądu Okręgowego, że żądanie organu rentowego zwrotu kwoty 46.367,91zł nie ma uzasadnionych podstaw.

W rozpoznawanej sprawie mamy do czynienia z przypadkiem, gdy wypłata nienależnego świadczenia nastąpiła wskutek wydania przez organ rentowy decyzji wobec konieczności wykonania wyroku sądu. Nie można więc przyjąć, aby świadczenie zostało pobrane nienależnie w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2007r., I UK 90/07).

Dalej podkreślić należy, że żądanie zwrotu nienależnego świadczenia z ubezpieczenia społecznego uzasadnione jest tylko wobec osoby, która otrzymała świadczenie bez podstawy prawnej i tylko wówczas, gdy miała świadomość, że wypłacone świadczenie jej się nie należy.

Z tych wszystkich więc wyżej naprowadzonych względów – z braku dostatecznych podstaw faktycznych i prawnych - i na podstawie art. 385 kpc orzeczono jak w sentencji.

O kosztach orzeczono w oparciu o art. 98 k.p.c.